

Mga tumor na neuroendocrine

Ang iyong gabay sa pinakamahasay na pangangalaga sa kanser

Tungkol sa patnubay na ito

Ang masabihan na mayroon kang neuroendocrine tumour (NET) o maaaring mayroong NET ay maaaring lubos na nakakabahala. Maraming maaaring mangyari nang mabilis, at maaaring marami kang mga katanungan. Makakatulong ang lathalaing ito upang magabayan ka at ang iyong pamilya at mga kaibigan sa nararanasan mong ito.

Impormasyon at suporta

Cancer Council: Para sa impormasyon at suporta, tawagan ang Cancer Council sa **13 11 20** upang makausap ang isang may-kasanayang propesyonal sa pangangalagang pangkalusugan o bisitahin ang www.cancer.org.au

NeuroEndocrine Cancer Australia: Para sa impormasyon o para makipag-usap sa isang cancer nurse, tumawag sa **1300 287 363** o bisitahin ang www.neuroendocrine.org.au.

Translating and Interpreting Service (TIS - Serbisyo sa Pagsasalinwika at Pag-iinterpretar): Kung kailangan mo ng tagasalinwika, tawagan ang TIS sa **13 14 50** o bisitahin ang www.tisnational.gov.au.

Mga paunang pagsusuri at pagsangguni

Mga sintomas

Dapat kang suriin ng iyong general practitioner (GP) upang malaman ang dahilan ng iyong pagkakasakit. Tatanungin ka niya kung anong mga sintomas ang nararamdaman mo gaya ng pananakit ng tiyan, pamamaga, pamumula, pagkapagod, pagtatae (kahit na hindi kumakain), paghinga na may kasamang paghuni, mabilis na tibok ng puso at hindi maipaliwanag na pamamayay.

Mga unang pagsusuri na maaaring gawin sa iyo

Pisikal na pagsusuri. Susuriin ng iyong GP ang iyong tiyan at pakikinggan ang iyong puso at baga.

Pagsusuri ng dugo. Kukuha ng sample ng iyong dugo. Kasama sa mga pagsusuri ang buong blood count, paggana ng atay at mga palatandaan ng tumor.

Ultrasound. Ginagamit ang sound waves upang makunan ng detalyadong larawan ang bahaging sinisiyasat.

Computed tomography (CT) scan. Ginagamit ang mga kompyuter at x-ray upang makunan ng detalyadong larawan ang bahaging sinisiyasat.

X-ray ng dibdib. Ang x-ray ay kumukuha ng larawan ng dibdib. Maaaring dagdagan pa ang mga pagsusuring ito.

Mga pagsasangguni

Kung may pag-aalala ang iyong GP, isasangguni ka niya sa isang medikal ng oncologist, gastroenterologist o doktor ng respiratoryo sa isang pampublikong ospital o sa pribadong klinika para sa higit pang mga pagsusuri. Ang mga medikal na oncologist, gastroenterologist at mga doktor ng respiratoryo ay mga espesyalista na lubos na sinanay sa paggamot sa mga NET.

Maaari kang magsama ng miyembro ng pamilya o kaibigan sa iyong mga pakikipagkita.

Timeframes (Mga takdang panahon)

Dapat kang isangguni sa isang naaangkop na espesyalista **sa loob ng isang linggo** ng pagkumpleto ng mga paunang pagsisiyasat.

Kung hindi ka pa isinangguni sa loob ng panahong ito, magtanong sa iyong GP.

Mga katanungang maaaring nais mong itanong

- Maaari ba akong magpasya kung pupunta ako sa pampublikong ospital o sa pribadong klinika?
- Maaari ko bang piliin ang espesyalistang titingin sa akin?
- Magkano ang gagastusin ko sa mga pakikipagkita?

Diyagnosis, grading at staging

Depende sa bahaging sinisiyasat, maaari kang magkaroon ng isa o mahigit pa sa mga sumusunod na pagsusuri upang makita kung ano ang sanhi ng iyong mga sintomas at kung mayroon kang NET. Ang proseso upang malaman kung mayroon kang problemang medikal ay tinatawag na **pagdiagnosis**.

Colonoscopy. Isang maliit na kamera na nasa isang tubo ang ipapasok sa loob ng iyong puwit upang suriin ang iyong malaking bituka. Sasabihin sa iyo ng iyong espesyalista o GP kung ano ang kailangan mong gawin upang maghanda para sa pagsusuring ito. Bibigyan ka ng gamot na pampakalma o general anesthetic (patutulugin ka) para hindi mo ito maramdaman.

Endoscopy. Isang maliit na kamera ang ipapasok sa iyong lalamunan patungo sa iyong digestive tract. Bibigyan ka ng gamot na pampakalma o general anesthetic (papatulugin ka) para hindi mo ito maramdaman.

Bronchoscopy. Isang maliit na kamera ang ipapasok sa iyong ilong o bibig pababa sa iyong daanan ng hangin. Bibigyan ka ng gamot na pampakalma o general anesthetic (patutulugin ka) para hindi mo ito maramdaman.

Mga pagsusuri sa dugo. Kukunan ka ng mga karagdagang sample ng dugo upang suriin ang mga partikular na biomarker at hormone depende sa mga sintomas na iyong nararanasan.

Kung ang mga procedure ay nagpapakita ng kanser, ang espesyalista ay magsasagawa ng higit pang mga pagsusuri upang makita ang eksaktong kinaroroonan ng kanser sa iyong katawan at kung kumalat na ito. Ito ay tinatawag na **staging**. Nakakatulong ang staging para malaman ang pinakamahusay na paggamot para sa iyo.

Maaari kang sumailalim sa isang pagsusuri o magkakahalong mga pagsusuri:

Biopsy. Pagkuha ng sample ng tissue na susuriin sa mikroskopyo. Ibibigay nito ang **grading** (uri ng tissue) ng tumor. Nakakatulong din ang grading upang malaman ang pinakamahusay na paggamot para sa iyo.

Henetikong pagsusuri. Ang ilang subtype ng kanser ay nagpapahiwatig na malamang na naipamana ang kahinaang ito.

Maaaring ipasailalim ka ng iyong espesyalista sa isang **CT scan**.

Magnetic resonance imaging (MRI). Ang scan na ginagamitan ng malakas na magnet at radio waves upang kunan ng detalyadong larawan ang katawan.

Positron emission tomography/ computed tomography (PET/CT) - Ga68 at/o FDG PET. May ituturok na kaunting radioactive na materyal at ang iyong buong katawan ay ii-scan upang makita kung nasaan ang kanser.

Timeframes (Mga takdang panahon)

Ang mga resulta ay makukuha **sa loob ng dalawang linggo** mula sa araw ng iyong mga pagsusuri.

Mga katanungang maaaring nais mong itanong

- Ano ang neuroendocrine tumor?
- Ano ang mga pagsusuring kailangan ko?
- Magkano ang halaga ng mga pagsusuri/ appointment (pagbisita sa doktor)?
- Saan ako dapat gamutin? May mga pagpipilian ba ako?
- Anong grade na ang aking kanser?
- Anong stage na ang aking kanser?
- Tinalakay ba ang aking diyagnosis sa isang pulong na multidisciplinary?
- Anong mga pansuportang serbisyo ang makukuha ko?

Paggamot

Maraming paraan upang gamutin ang mga NET. Kakausapin ka ng iyong espesyalista tungkol sa iyong mga pagpipilian sa paggamot.

Ikaw ay gagamutin ng isang pangkat ng mga dalubhasa, at maaaring kailangan mo ng higit sa isang uri ng paggamot upang makamit ang pinakamabuting resulta. Makikipagtulungan ang pangkat sa iyo at sa iyong pamilya o tagapag-alaga upang planuhin ang iyong paggamot.

Maaari kang magkaroon ng isang paggamot o magkakahalong mga paggamot:

Ang operasyon ay ang pagtanggap ng kanser. Ang ilang tumor ay maaaring matanggal nang kumpleto. Sa ibang mga kaso, bahagi lamang ng tumor ang maaaring alisin, na magbabawas sa mga sintomas.

Ang aktibong pagsubaybay / pagmamanman at paghihintay ay maaaring angkop para sa ilang tao na walang mga sintomas o problema.

Ang Radiation therapy ay gumagamit ng mga x-ray upang patayin ang mga selula ng kanser at mahinto ang paglaki ng kanser. Ito ay ginagamit upang gamutin ang metastases tulad ng nasa buto.

Ang Peptide receptor radionuclide therapy (PRRT) ay isang radiopharmaceutical na paggamot na ginagamit upang kontrolin ang mga sintomas at paglaki ng tumor.

Ang Somatostatin analogue (SSAs) ay mga iniksyon na ibinibigay buwan-buwan upang mabawasan ang mga sintomas o kontrolin ang paglaki ng tumor. Ito ay karaniwang paggamot para sa mga taong may mga NET.

Ang chemotherapy ay gumagamit ng mga gamot upang patayin ang mga selula ng kanser at mahinto ang paglaki ng kanser. Maaaring gamitin ang chemotherapy bago o pagkatapos ng operasyon. Maaaring gamitin ang chemotherapy nang mag-isa, o may kasamang radiation therapy.

Ang targeted therapy ay gumagamit ng mga gamot upang atakihin ang partikular na mga katangian ng mga selula ng kanser at ihinto ang paglaki ng kanser. Maaari itong gamitin sa paggamot ng ilang mga advanced na NET.

Gumagamit ang **Liver-directed therapy** ng init o mga kemikal upang patayin ang kanser. Ito ay ginagamit upang direktang gamutin ang kanser na kumalat sa atay. Kasama sa mga uri ng paggamot ang radiation, chemotherapy at ablation.

Ang immunotherapy ay isang uri ng paggamot sa kanser na tumutulong sa immune system ng katawan upang labanan ang kanser. Ito ay kasalukuyang pinag-aaralan sa mga NET.

Para sa karagdagang impormasyon, bisitahin ang

www.cancer.org.au/cancer-information/treatment

www.neuroendocrine.org.au/information-booklets

May makukuha ring suportang pangangalaga (paggamot o mga serbisyong sumusuporta sa iyong naranasan sa kanser).

Timeframes (Mga takdang panahon)

Ang chemotherapy ay dapat magsimula **sa loob ng apat na linggo** ng pagsang-ayon sa iyong plano ng paggamot.

Maaari kang humiling sa iyong GP na isangguni ka sa ibang espesyalista para sa ikalawang opinyon.

Mga klinikal na pagsubok (clinical trials)

Maaari kang aluking lumahok sa isang klinikal na pagsubok. Isinasagawa ang mga klinikal na pagsubok upang masuri kung ang mga bagong paggamot ay ligtas at mas mahusay na gumagana kaysa sa kasalukuyang mga paggamot. Maraming mga taong may kanser ang nabubuhay ngayon nang mas matagal at may mas mahusay na kalidad ng buhay dahil sa mga klinikal na pagsubok.

Para sa karagdagang impormasyon, bisitahin ang www.australiancancertrials.gov.au

Mga pantulong na paggamot (complementary therapies)

Kausapin ang iyong pangkat sa pangangalagang pangkalusugan tungkol sa anumang mga pantulong ng paggamot (kabilang ang mga pandagdag sa pagkain katulad ng mga bitamina) na iyong iniinom o nais mong inumin o gamitin. Ang isang bagay na pangkaraniwan katulad ng mga bitamina ay maaaring hindi tugma sa iyong paggamot.

Mga katanungang maaaring nais mong itanong

- Anong paggamot ang irerekomenda mo?
- Saan ako pupunta upang magpagamot?
- Ano ang halaga ng paggamot at magkano sa halagang ito ang aking babayaran?
- Anong mga aktibidad/ehersisyo ang makakatulong sa akin habang ginagamot at pagkatapos ng paggamot?
- Maaari pa ba akong magtrabaho?
- Paano makakaapekto ang paggamot sa aking pang-araw-araw na buhay?
- Sino ang mga tao sa aking pangkat at sino ang aking pangunahing matatawagan?
- Ano ang maaaring maging side effect ng aking paggamot?
- Sino ang aking matatawagan kung hindi maganda ang aking pakiramdam o mayroon akong mga katanungan?
- Makakaapekto ba ang paggamot sa aking kakayahang magkaroon ng anak?

Mga desisyon tungkol sa gastos

Maaari kang pagbayarin para sa ilang mga pakikipagkita, pagsusuri, gamot, tirahan, paglalakbay o pagparada.

Makipag-usap sa iyong GP, espesyalista o pribadong taga-seguro ng kalusugan (kung mayroon ka nito) upang maunawaan kung ano ang sasagutin nila at kung ano ang babayaran mo mula sa iyong sariling pera.

Kung mayroon kang mga pag-aalala tungkol sa mga gastos, kausapin ang iyong pangkat ng pangangalagang pangkalusugan o social worker tungkol sa:

- pag-bulk-bill o paggamot sa iyo sa pampublikong sistema
- tulong sa matitirahan habang nagpapagamot
- ang posibleng epekto sa pananalapi ng iyong paggamot.

Maaari mong tawagan ang Cancer Council sa **13 11 20** upang makausap ang isang propesyonal sa pangangalagang pangkalusugan tungkol sa suportang pananalapi.

Para sa karagdagang impormasyon tungkol sa mga gastos, bisitahin ang www.cancer.org.au/support-and-services/practical-and-financial-assistance at www.cancer.org.au/support-and-services/practical-and-financial-assistance/what-will-i-have-to-pay-for-treatment.

Pagpapagaling

Ang paggamot sa kanser ay maaaring maging sanhi ng mga pagbabagong pisikal at emosyonal.

Pagpapatuloy sa plano ng pangangalaga

Makikipagtulungan sa iyo ang iyong pangkat ng pangangalagang pangkalusugan sa paggawa ng plano para sa iyo at sa iyong GP. Ipapaliwanag ng planong ito:

- kung sino ang iyong pangunahing contact person pagkatapos ng paggamot
- kung gaano kadalas ka dapat magpa-check up at kung anong mga pagsusuri ang kasama dito
- ang pag-unawa at pagharap sa mga side effect ng paggamot
- paano makakakuha kaagad ng tulong kung sa palagay mo ay bumalik ang kanser o mas lumala pa

Maraming tao ang nag-aalala na baka bumalik ang kanser. Kakausapin ka ng iyong espesyalista at pangkat ng pangangalagang pangkalusugan tungkol sa iyong mga pangangailangan at maaaring isangguni ka sa iba pang mga propesyonal sa pangangalagang pangkalusugan at mga pansuportang serbisyo sa komunidad.

Iba pang impormasyon na maaari mong makuha:

- mga palatandaan at sintomas na dapat manmanan kung bumalik ang kanser
- mga nahuling epekto ng paggamot at ang mga espesyalista na baka kailangan mong kausapin
- paano makakapili ng malusog na estilo ng pamumuhay upang mabigyan ka ng pinakamalaking tsansa na gumaling at manatiling walang sakit.

Para sa karagdagang impormasyon, bisitahin ang

www.cancer.org.au/cancer-information/after-a-diagnosis/after-cancer-treatment

www.neuroendocrine.org.au/treatment-wellness-care-plan/

Mga katanungang maaaring nais mong itanong

- Sino ang dapat kong kontakin kung hindi maganda ang aking pakiramdam?
- Ano ang magagawa ko upang maging malusog hangga't maaari?
- Saan ako makakakuha ng karagdagang tulong?

Pamumuhay na may paulit-ulit o advanced na kanser

Kung bumalik ang kanser

Minsan ang mga NET ay maaaring bumalik habang o pagkatapos ng paggamot. Maaari itong bumalik sa parehong lugar o maaaring lumitaw sa ibang bahagi ng iyong katawan.

Kung bumalik ang kanser, maaari kang isangguni sa espesyalista o sa ospital kung saan ka unang ginamot, o sa ibang espesyalista.

Ang paggamot ay depende kung gaano kalaganap ang kanser, gaano ito kabilis lumago at kung ano ang mga sintomas na iyong nararanasan.

Mga katanungang maaaring nais mong itanong

- Nasaan ang kanser at ito ba ay kumalat?
- Ano ang aking mga pagpipilian sa paggamot?
- Ano ang tsansa na gagana ang paggamot sa pagkakataong ito?
- Mayroon bang isinasagawang klinikal na pagsubok?
- Saan pa ako makakakuha ng suporta?

Nauunang pagpapalano ng pangangalaga

Ang iyong GP o pangkat ng pangangalagang pangkalusugan ay maaaring makipag-usap sa iyo, sa iyong pamilya at tagapag-alaga tungkol sa iyong hinaharap na paggamot at mga medikal na pangangailangan.

Paunang tagubilin sa pangangalaga

Minsan kilala ito bilang habilin habang nabubuhay (living will), ang paunang tagubilin sa pangangalaga ay isang dokumentong kinikilala ng batas na ihahanda mo upang ipaalam sa iyong pamilya at pangkat ng pangangalagang pangkalusugan ang paggamot at pangangalaga na gusto mo o hindi mo gusto sakaling lumala ang iyong karamdaman at hindi ka na makagawa ng mga pagpapasya. Para sa karagdagang impormasyon, bisitahin ang www.advancecareplanning.org.au.

Palyatibong pangangalaga (Palliative care)

Maaari kang isangguni ng iyong espesyalista sa mga serbisyong palyatibong pangangalaga (palliative care), ngunit hindi ito laging nangangahulugan na pangangalaga para sa huling sandali ng buhay. Sa ngayon ang mga tao ay maaaring isangguni sa mga serbisyong ito nang mas maaga kung sila ay nabubuhay na may kanser o kung bumalik ang kanilang kanser. Ang palliative care ay makakatulong sa iyo upang mabuhay nang maayos hangga't maaari, kasama dito ang pamamahala ng sakit at mga sintomas. Ang pangangalaga na ito ay maaaring ibigay sa bahay, sa ospital o sa ibang lugar na iyong pinili.

Makipag-usap sa iyong GP o espesyalista o bisitahin ang www.palliativecare.org.au.

Pagpapasya tungkol sa paggamot

Maaari kang magpasya na hindi na magpagamot, o magkaroon lamang ng ilang paggamot upang mabawasan ang sakit at pagkailang (discomfort). Maaari mong talakayin ang iyong desisyon sa iyong pangkat ng pangangalagang pangkalusugan, GP, pamilya at tagapag-alaga.

Para sa karagdagang impormasyon, bisitahin ang www.cancer.org.au/cancer-information/treatment/advanced-cancer-treatment.

Mga katanungang maaaring nais mong itanong

- Ano ang maaari mong gawin upang mabawasan ang aking mga sintomas?
- Anong karagdagang suporta ang maaari kong makuha kung kukunin kong mag-alaga sa akin sa bahay ang aking pamilya at mga kaibigan?
- Maaari mo ba akong tulongang makipag-usap sa aking pamilya tungkol sa mga nangyayari?
- Anong suporta ang makukuha para sa aking pamilya o tagapag-alaga?
- Maaari ba akong isangguni sa isang pansuportang serbisyo sa komunidad?

Pagtatatwa: Laging komunsulta sa iyong doktor tungkol sa mga bagay na nakakaapekto sa iyong kalusugan. Ang gabay na ito ay inilaan bilang pangkalahatang pagpapakilala at hindi panghalili sa propesyonal na payong medikal, ligal o pinansyal. Ang impormasyon tungkol sa kanser ay patuloy na isinasapanahon at binabago ng mga pananaliksik at medikal na komunidad. Habang ang lahat ng pag-iingat ay ginawa upang matiyak ang kawastuhan nang inilathala, ang Cancer Council Australia at ang mga kasapi nito ay walang pananagutan para sa anumang pinsala, pagkawala o pagkasira na natamo sa paggamit o pagsalalay sa impormasyong ibinigay sa itaas.

Inilathala noong Hunyo 2022.

Ang lathalaing ito ay batay sa impormasyon mula sa Landas sa pinakamainam na pangangalaga para sa mga taong may tumor ng neuroendocrine (Unang edisyon) na mababasa sa www.cancer.org.au/OCP.